

Міністерство освіти і науки України
Хмельницька обласна військова адміністрація
Хмельницька обласна рада
Хмельницький обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти

***«ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ: ШЛЯХ ВІД
САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ
ЧЕРЕЗ УПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ
ЦІННОСТЕЙ ТА ПІДХОДІВ В ОСВІТІ –
ДО СИСТЕМНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ
ДЕРЖАВИ»***

збірник матеріалів круглого столу
(з міжнародною участю)

31 травня 2022 р.

Хмельницький, 2022

Чому я хочу навчити дітей? Яким чином вони досягнуть бажаних результатів? Яким чином я зможу допомогти їм досягнути бажаних результатів?

Організація дистанційного навчання педагогів ЗДО на курсах підвищення кваліфікації здійснюється за затвердженням графіком із запланованим початком і реєстрацією та продовженням терміну завершення, що дає змогу здобувачам освіти у пролонгованому режимі виконати навчальний план з урахуванням реальних подій в професійній діяльності (призупинення освітньої діяльності в ЗДО; влаштування і допомога громадянам із числа внутрішньо переміщених осіб; волонтерська діяльність, тощо) і власному житті (переміщення на безпечну територію і погіршення побутових умов; тимчасова відсутність зв'язку, інтернету тощо); гнучкий розклад, цілодобовий доступ до освітньої платформи, вільний вибір часу роботи з матеріалами на дистанційному курсі та порядку виконання залікових робіт; доступність консультування здобувачів викладачами інституту протягом пролонгованого періоду; навчання за освітніми програмами за другою спеціалізацією (фаховий модуль), для роботи за сумісництвом на посаді вихователя і керівника гуртка;- організація постійно-діючого консультаційного пункту з питань надання психологічної допомоги педагогам і батькам у роботі з дітьми щодо особливостей в освітній діяльності і взаємодії в існуючій ситуації та стресовому стані.

Стартували впевнено і вдало, тому що ми команда дошкільників. Результат визнаємо за кількістю зареєстрованих учасників. Продовжуємо свій педагогічний фронт, адже впевнені, що організація такої роботи дає змогу дітям та дорослим вести активне життя, розвиватися, а їхнім батькам не відчувати себе самотніми і покинутими. Ми будемо воювати на своєму фронті за кожну дитину, за її психічне здоров'я, за її розвиток, моральність і духовність.

Підтримуємо наших малят і їх батьків, один одного і щиро віримо – Україна переможе!

Список використаних джерел та літератури

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція).-К. 2021.с.38
2. Артемова Л. Зберегти дітей-гуманітарно місія сьогодення.Дошкільне виховання.2022.№3-4.с.6-8
3. Косенчук О., Новик І. Досліджуємо якість освітнього процесу.икористання міжнародної методики ECERS-3 у закладах дошкільної освіти. Дошкільне виховання. 2020. № 10. с. 10–13.
4. Низковська О. Як створити інноваційне розвивальне предметне середовище/ О.Низковська //Вихователь-методист дошкільного закладу. - 2019.-№8.- с.20-26
5. Рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період війни <https://www.pedrada.com.ua/article/3052-rekomendats-dlya-pratsvnikv-zakladv-doshklnno-osvti-na-perod-vyni>

Шатковська Анеля,
кандидат медичних наук,
доцент кафедри
ПАГ ФПО ВНМУ ім. М.І. Пирогова

Перспективи розвитку української медичної освіти в європейському освітньому просторі

У статті узагальнено основні напрямки розвитку вищої медичної освіти в Україні, які полягають у підвищенні якості підготовки медичних фахівців, забезпеченні конкурентоспроможності випускників вищих навчальних закладів на

вітчизняному та міжнародному ринках праці, розв'язанні кадрових проблем медичної галузі, інтеграції медичної освіти і науки та покращенні медичної допомоги населенню в цілому.

Ключові слова: українська медична освіта, європейський освітній простір.

The article summarizes the main directions for the development of higher medical education in Ukraine, which consist in improving the quality of training of medical specialists, ensuring the competitiveness of graduates of higher educational institutions in the domestic and international labor markets, solving personnel problems in the medical industry, integrating medical education and science, and improving medical care for the population in general.

Key words: Ukrainian medical education, European educational space.

Якість підготовки лікаря залежить від таких чинників, як професіоналізм викладачів медичного ВУЗу, умови і забезпеченість навчального процесу в інтернатурі, мотивація до навчання, сучасні технології освіти, системи контролю знань, виконання індивідуальних завдань і наукових проєктів з елементами досліджень. Процеси модернізації вищої медичної освіти орієнтовані на створення умов для повноцінного розвитку особових функцій усіх суб'єктів освітнього процесу.

Сучасна національна стратегія побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015–2025 рр. відзначає пріоритетним напрямком - надання професійних медичних послуг, а це можливо лише за умови якісної медичної освіти. Метою стратегії реформування вищої медичної школи є підготовка лікаря-спеціаліста з широкими теоретичними знаннями, ерудицією, високим рівнем практичних умінь, здатністю приймати логічні, виважені, патогенетично обґрунтовані рішення в клінічних ситуаціях. Оскільки визначальним критерієм розвитку суспільства є стан здоров'я населення, тому професійна підготовка медичних працівників виступає одним із регуляторів і показників соціального розвитку, позаяк вона фактично формує і підтримує доктрину життєздатності суспільства [1, 2].

Сьогодення української медичної освіти полягає в особливо гострій необхідності її подальшого розвитку за умови складної ситуації в економічній та духовній сферах, які виникли під час війни з російським окупантом. Виникає низка внутрішніх проблем медичної освіти, найважливішими з яких є: невідповідність її структури та змісту потребам сучасного світу; недостатність та нестабільність фінансування; низький рівень використання сучасних інформаційних та мережевих технологій у навчанні; недостатність гарантій якості освіти; посилення тенденцій нерівноправності в одержанні освіти; необхідність адаптації вітчизняної системи освіти до європейського освітнього простору [2].

Кадрове забезпечення сфери охорони здоров'я є однією з ключових проблем медичної реформи. Існує багато думок про взаємозв'язок професійного рівня медичного персоналу, стану його освіченості, наявності мотиваційної ролі для освіти та підвищення якості медичної допомоги. Крім того, є безпосередня залежність результативності й ефективності будь-якого управління від його кадрового потенціалу. Рівень надання медичної допомоги суттєво впливає на життєдіяльність країни, здоров'я і добробут її громадян, міжнародний авторитет держави. Проблема якості підготовки медичних кадрів породжує проблему якості медичного обслуговування [4].

У процесі євроінтеграції, який супроводжується формуванням спільного освітнього простору з єдиними вимогами, критеріями і стандартами, важливою умовою є об'єднання зусиль освітньої та наукової громадськості (в тому числі, медичної) задля забезпечення належних умов підготовки професійних кадрів світового рівня. Такий процес консолідації, сформований під егідою Болонської декларації, спрямований на впровадження загальноєвропейських норм в освіті і науці та поширення українських національних культурних і науково-технічних надбань серед європейських країн [1, 3].

Для України, у всіх аспектах її розвитку, європейська інтеграція – це входження до єдиної сім'ї європейських народів, повернення до європейських політичних і

культурних традицій, крім того – це вагомий стимул для успіху, економічних і політичних змін, що можуть стати основою національної консолідації. Європейська інтеграція, таким чином, стає ключовою ланкою відкриття України світові. Саме це і відбувається сьогодні. Через війну не лише Європа, а й увесь світ побачив потужний духовний потенціал України [2, 4].

Протягом останнього десятиріччя вищі навчальні заклади України, у тому числі й ВНЗ, підпорядкованих Міністерству охорони здоров'я України, активно долучаються до Болонського процесу. Перед нашою країною було поставлено завдання привести систему вищої освіти у відповідність до вимог Болонської конвенції, оскільки настала нагальна потреба поліпшити якість вітчизняної вищої освіти у плані її змістовного наповнення [1, 3].

Модернізація вищої медичної освіти в Україні ґрунтується на створенні такої моделі освітнього процесу, в якій би оптимально поєдналися кращі українські та світові традиції. Міксування зарубіжного досвіду спрямованого на практичне навчання особистості та гуманістичних традицій української педагогіки дозволить створити конкурентоспроможну, динамічну та мобільну модель освітньої системи у медицині.

Кожен погодиться із думкою, що ніколи ще проблема якості освіти в Україні не мала такого важливого ідеологічного, соціального, економічного і технічного значення, як у теперішній час [2]. На сучасному етапі розвитку людської цивілізації, який визначається як суспільство знань, існують якісно нові вимоги до освітнього процесу. Перетворившись на продуктивну силу, освіта дедалі більше визначає успішність націй та цілих регіонів у конкурентній боротьбі за виживання. Тому сьогодні освіта є предметом пріоритетної уваги національної та міжнародної політики.

Входження України в цивілізоване світове співтовариство неможливе без структурної реформи національної системи вищої освіти, спрямованої на збереження мобільності, сприяння працевлаштуванню випускників на внутрішньому та зовнішньому ринках праці в умовах високої конкуренції [2, 8].

До загальноукраїнських проблем належить зростання загрозливої тенденції до погіршення якості вищої освіти. Із введенням навчання за рахунок фізичних та юридичних осіб показник якості навчання постійно знижується. Українське суспільство поступово вчиться «платити за знання», коли раніше нормальним було поняття «платити за диплом». Надалі продовжується нехтування передовими науковими дослідженнями у закладах освіти, які є основою університетської підготовки. Вітчизняна система наукових ступенів поступово прирівнюється до загальноєвропейської, і це полегшує мобільність викладачів та науковців по Європі. Також існує напруга у зв'язках між медичними ВУЗами і працедавцями, тобто, між ринком освіти і ринком праці. Готувати лікарів за кошти державного бюджету без визначеного місця працевлаштування – економічно не вигідно для держави. Крім того, недопустима розкіш для України - готувати таких медичних фахівців, які ще протягом тривалого часу адаптуються на робочому місці. Також існує багато інших специфічних проблем української медичної вищої освіти, заради вирішення яких вища медична школа повинна здійснити кардинальні структурні перетворення [2, 5, 6].

Сьогодні медичні ВУЗи, як осередки інновацій, мають стати базою реформування сфери охорони здоров'я та підштовхнути Україну до переходу від постіндустріального технологічного укладу до інформаційного на основі економіки знань. Тоді як провідні країни світу перебувають у економічній формації, в основі якої є біо- та нанотехнології, генна і медична інженерія. Вже зараз потрібно думати про місце і роль вітчизняних вищих навчальних закладів у цих інноваційних процесах. Слід чітко зрозуміти, що стабільність, розвинутий внутрішній ринок, стійке економічне зростання країни можуть відбутися тільки у суспільстві з хорошим рівнем освіти та високим рівнем надання медичної допомоги [1, 5].

За роки своєї незалежності, а особливо за останні роки, соціально-економічна криза в Україні, яка яскраво проявляється і в системі вищої освіти, на жаль,

поглиблюється. За аналізом фахівців «реформи університетської освіти розпочато давно, але вони настільки поверхові й нескординовані, що аж ніяк не розв'язують нагальних проблем, таких як зниження якості освіти, розрив інформаційних зв'язків, різка девальвація статусу викладацької та наукової діяльності, залишковий принцип фінансування освіти, відсталість матеріально-технічної бази вищої школи, неадекватні пенсійне забезпечення та соціальний захист викладачів і студентів, відтік викладацьких кадрів за кордон» [2, 4]. Зараз, вища освіта в Україні є не повністю конкурентоспроможною та поступається рівню освіти деяких розвинених країн, тому не всюди визнається європейською спільнотою. Тому, щоб дати можливість реалізуватися високому інтелектуальному потенціалу, який є в українському суспільстві потрібно провести ряд продуманих і системних реформ. Для української вищої школи загалом та медичної зокрема - найбільш прийнятним способом реформування є модернізація її за європейським зразком. Розвиток вищої медичної освіти має бути спрямований на підвищення якості підготовки медичних фахівців, забезпечення конкурентоспроможності випускників вищих навчальних закладів на вітчизняному та міжнародному ринках праці, розв'язання кадрових проблем галузі, інтеграції медичної освіти і науки, покращення медичної допомоги населенню в цілому [5, 8].

В європейських університетах діє багаторівнева система контролю за практичною діяльністю студентів, що в майбутньому дозволяє знизити до мінімуму ризик лікарської помилки. Тому, реформування української медичної освіти має йти у двох напрямках: оптимізація системи охорони здоров'я та витрат держави на підготовку медичних працівників. Існують підрахунки, що в Україні близько 50% випускників вищих медичних навчальних закладів не працюють за фахом, що фактично піднімає питання про неефективне використання бюджетних коштів. Вважається, що оптимізації витрат можна досягти дещо змінивши схему підготовки фахівців, зокрема, більше уваги приділяти практичним заняттям, а отримання вузькоспеціалізованих знань має бути лише на вимогу клініки. В нашій країні акцент зроблено на теоретичну складову навчання, тобто, реальні практичні навички студенти-медики отримують лише після 3-4-го курсів, тоді як за кордоном починають стажуватися в клініках уже на другому році навчання. Це можливе завдяки тому, що в Європі існує високорозвинута система університетських клінік. В Україні створення таких клінік держава не фінансує [2, 5].

Однією з проблем, які необхідно вирішити сьогодні як основоположну, є кадрове питання. Як відомо, витрати на одного науковця в нашій країні сьогодні в 40 разів нижчі, ніж у європейських країнах; видання наукової літератури скоротилося більш ніж у 5 разів; близько 30% представників вітчизняної науки, які ще залишилися в Україні, працюють на іноземних замовників; скорочується державне замовлення на випускників вишів. Як свідчення неефективності підготовки медиків в Україні є співвідношення професорського складу і кількості студентів. У кращих українських медичних ВУЗах воно становить 35:100, тоді як у Великобританії і США - 100:100 [1, 2].

У той же час Україна стала інвестором інтелектуального потенціалу для багатьох країн світу: США, Канади, Західної Європи, Близького Сходу й Африки. Щороку з України виїжджають тисячі учених вищої кваліфікації (академіків, професорів, кандидатів наук). Починаючи з 1990 року до 2012 року (за даними Держкомстату) кількість науковців в Україні зменшилась у 4 рази. Цей "brain drain", тобто «відтік мізків» триває і зараз, виїжджають навіть студенти і, зрозуміло, найбільш талановиті [6].

Аналізуючи проблеми вітчизняної медичної освіти, слід врахувати, що вони виражають світові тенденції, а також те, що криза в освіті пов'язана з загальною соціально-економічною кризою. До загальних світових тенденцій освіти належить бум інформаційних технологій, який викликав необхідність інформатизації суспільства та

перегляду змісту навчання. Інша тенденція нашої освіти – це фахова некомпетентність, тобто нездатність працівника ефективно виконувати свої професійні функції, незважаючи на отриману ним освіту. Саме тому особливо гострою нині є проблема якості освіти, в т.ч. - медичної. Усі це сприяло появі та розвитку ідеї масової безперервної освіти, що зробило необхідним переосмислення фундаментальних педагогічних уявлень. Фахівці вважають, що необхідною складовою підвищення якості освіти є підвищення ролі фундаментальних дисциплін, посилення значущості саморозвитку та самостійної роботи студентів удома, підвищення вимогливості до рівня знань, формування у студентів логіки та схильності до аналізу біохімічних явищ і фізіологічних процесів, без чого неможлива успішна клінічна практика (диференційована діагностика захворювань, обґрунтування їх медикаментозної корекції чи інших видів патогенетично-обумовленої терапії). Організація навчального процесу у будь-якому вищому навчальному закладі залежить від його якості в загальноосвітньому закладі. На жаль, рівень знань випускників середньої школи сьогодні є дуже низьким [7, 8].

Реформування вищої школи триває. Сьогодні продовжується оптимізація навчального процесу та відбувається удосконалення кредитно-модульної системи. ВНЗ Міністерства охорони здоров'я приймають активну участь у здійсненні цих перетворень, які зараз відбуваються у вищій освіті у цілому. Розпочата системна робота щодо модернізації системи вищої медичної та фармацевтичної освіти, яка має відповідати міжнародним стандартам. Однак, основним питанням порядку денного все ж залишається питання забезпечення якісної підготовки лікарів. Цей процес повинен ретельно контролюватись як на додипломному, так і післядипломному етапах підготовки спеціалістів. Координуючи освітянський рух відповідно до Болонської декларації важливо уникнути зайвих непродуманих кроків, а також не звести перетворення до рівня розмов. Результати перетворень мають на меті надати молодому поколінню можливість, засвоюючи передові традиції європейського освітянського простору, розбудувати власне українське суспільство до рівня заможних країн [3, 5].

Таким чином, медичну освіту в Україні можна і потрібно зробити рентабельною, високоефективною і конкурентоздатною. Це не формальна примха наших європейських колег, а вимоги часу і реальних потреб українського суспільства. Для цього необхідно: створити можливості адресного інвестування в освіту кожного студента; забезпечити автономію навчальних закладів із самостійним формуванням бюджету; впровадити авторські програми та фінансове заохочення тих викладачів, студенти яких демонструють найбільші успіхи. Враховуючи те, що вимоги освітньої європейської спільноти з кожним роком посилюються, зволікання з модернізацією української медичної освіти неприпустиме. Економічне зростання у країні, розвиток внутрішнього ринку та стабільності можливі тільки у суспільстві де панує високий рівень медицини. Без цього не можна досягти високих стандартів життя.

Вища освіта повинна відігравати ключову роль у сприянні соціальному розвитку аби успішно протистояти сучасним викликам. Тому інвестиції у вищу школу слід розцінювати як найбільший пріоритет держави. Лише за таких обставин вища освіта стане суспільно відповідальною, а ВУЗи (відповідно до різноманіття їх профілів) будуть сприяти розв'язанню різнобічних проблем суспільства. Держава має гарантувати вищій школі необхідні ресурси й інституційний потенціал для виконання всіх своїх завдань, не лише таких, як підготовка студентів до професійної кар'єри та активного і відповідального життя в демократичному суспільстві, а й таких, як: створення і підтримання баз новітніх знань, заохочення до наукових досліджень та інновацій, особистісний розвиток.

Перспективою подальших досліджень у цьому напрямку є наукове опрацювання і розробка стратегічного плану розвитку навчальних і наукових закладів системи охорони здоров'я України.

Список використаних джерел та літератури

1. Білан Л.Л. Вища освіта України та Болонський процес: Навчально-методичний посібник / Л.Л. Білан. – К.: «Аграрна освіта», 2019. 163 с.
2. Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: монографія / за заг. ред. Ф.Г. Ващука. Ужгород, 2011. 561 с.
3. Міністерська конференція Болонського процесу: для досягнення якісної вищої освіти треба пройти ще довгий шлях. URL: <http://vnz.org.ua/novyny/podiyi/7962-ministerska-konferentsija-bolonskogo-protsesu-dlja-dosjagnennja-jakisnoyi-vyschoyi-o>
4. Омелянчук А.І., Сікорська І.М. Міжнародне співробітництво ДОНДУУ: досвід та перспективи. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pspo/2007_14_1/doc_pdf/omel6yanchuk.pd
5. Попченко Т. П. Реформування сфери охорони здоров'я в Україні: організаційне, нормативно-правове та фінансово-економічне забезпечення: аналіт. доп. / Т. П. Попченко. – К.: НІСД, 2019. 96 с.
6. Рейтмаєр М.Й. Інтеграція України в Європейський простір вищої освіти. Основні переваги і недоліки. Частина друга: недоліки / М.Й. Рейтмаєр // Галицький лікарський вісник. 2018. Т. 19, №4. С. 115-118;
7. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. – К.: ДП «НВЦ»Пріоритети», 2019. 120 с.
8. Формування інноваційної культури в українських університетах: практ. посіб. / За ред. Н. Я. Качмар-Кос. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 124 с.

Шевчишена Оксана,
кандидат психологічних наук,
старший викладач кафедри
педагогіки та психології
Хмельницького ОІППО

Роль педагога в умовах реформування освітньої галузі українського соціуму

У статті піднімається питання, зумовлене вимогами до педагога в умовах реформування освітньої системи українського суспільства. Обґрунтовано роль вчителя в світлі сучасних освітніх концепцій та підходів.

Ключові слова: педагог, заклад освіти, освітнє середовище, гуманізація стосунків між вчителем та учнем, реформування освітньої галузі соціуму, освітні концепції.

The article raises the issue due to the requirements for teachers in terms of reforming the educational system of Ukrainian society. The role of the teacher in the light of modern educational concepts and approaches is substantiated.

Key words: teacher, educational institution, educational environment, humanization of relations between teacher and student, reforming the educational branch of society, educational concepts.

Зміни, які сьогодні відбуваються в освіті, стосуються не лише учнівської аудиторії, але і педагогічних працівників. У Національній доктрині розвитку освіти зазначається, що підготовка педагогічних і науково-педагогічних працівників та їх професійне вдосконалення виступає в якості важливої умови модернізації освіти. Нові пріоритети та соціокультурні цінності, які зумовлені інтеграційними зусиллями освітніх систем країн Європейської спільноти, вимагають оновлення змістового навантаження, форм та методів педагогічної взаємодії. Сьогодення вимагає від вчителя гнучкості, мобільності, творчих якостей, навичок швидкого опрацювання інформації, яка